

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૮૫૮૬/૨૦૧૫

મંજૂરી અને સહી માટે :

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. એમ. ઠાકર

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી છે?	હા.
૨	ચુકાદો પત્રકારને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?	હા.
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા ઇચ્છે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના.

=====

ગુજરાત રૂરલ લેબર વેલ્ફેર બોર્ડ

વિરુદ્ધ

મંજુલાબેન નટવરલાલ જાની

=====

ઉપસ્થિતિ

શ્રી ગુણવંત આર ઠાકર (૩૮૦૧) અરજદાર નં. ૧ માટે

શ્રી કૃતાર્થ કે પંડ્યા (૭૦૯૨) સામાવાળા નં. ૧ માટે

નિયમ સર્વ થયેલ (૬૪) સામાવાળા નં. ૨, ૩ માટે

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. એમ. ઠાકર

તારીખ:૨૮/૦૮/૨૦૧૮

મૌખિક ચુકાદો

૧. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ અને પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા.
૨. વર્તમાન અરજીમાં, અરજદારે અન્ય બાબતો સાથે સાથે નીચે મુજબ પ્રાર્થના કરી છે:

“૭(બી)પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેયુઈટી અધિનિયમ, ૧૯૭૨ હેઠળ અપીલ નં. ૨૦/૨૦૧૪માં વિદ્વાન અપિલેટ સત્તાધિકારી, રાજકોટ સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા તા. ૩૦/૦૮/૨૦૧૪ના રોજ પસાર કરાયેલ આદેશ તેમજ ગ્રેયુઈટી કેસ નં. ૨૪/૨૦૧૩માં વિદ્વાન કન્ટ્રોલિંગ સત્તાધિકારી, રાજકોટ સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા તા. ૧૧/૧૦/૨૦૧૩ના રોજ પસાર કરાયેલ આદેશ, જેના દ્વારા રૂ. ૭૦,૦૯૬/-

ગ્રેચ્યુઇટી રકમ તથા તા. ૦૧/૦૧/૨૦૧૩થી ૧૦% વ્યાજ સાથે = રૂ. ૭૫,૯૩૭/-
મંજૂર કરવામાં આવેલ છે, તેને રદ કરીને બાજુ પર મૂકાશે; અને/અથવા

(સી) સામાવાળા નં. ૧ પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેચ્યુઇટી અધિનિયમ, ૧૯૭૨ હેઠળ કોઇપણ
ચૂકવણી મેળવવા હકદાર નથી તેવી ઘોષણા કરવામાં આવે; અને/અથવા;

(ડી) અરજદાર દ્વારા તા. ૦૧/૧૧/૨૦૧૩ના ચેક દ્વારા કન્ટ્રોલિંગ સત્તાધિકારી,
રાજકોટ સમક્ષ જમા કરાવવામાં આવેલ રૂ. ૭૫,૯૩૭/- (વ્યાજ સહિતની ગ્રેચ્યુઇટી
રકમ) ઉપાડવાથી સામાવાળા નં. ૧ને પ્રતિબંધિત કરવામાં આવે.”

૩. અરજદાર પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેચ્યુઇટી એક્ટ હેઠળ કન્ટ્રોલિંગ ઓથોરિટી અને
અપીલેટ ઓથોરિટી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોથી વ્યથિત છે, જેમાં કન્ટ્રોલિંગ
ઓથોરિટીએ ૧૧/૧૦/૨૦૧૩ ના આદેશ દ્વારા વર્તમાન અરજદારને વર્તમાન
સામાવાળા તરફ ગ્રેચ્યુઇટી તરીકે રૂ. ૭૦,૦૯૬/- તથા કાયદેસર વ્યાજ સાથે
ચૂકવવાનો આદેશ આપ્યો હતો અને તા. ૩૦/૦૯/૨૦૧૪ના આદેશ દ્વારા
અપીલેટ સત્તાધિકારીએ ગ્રેચ્યુઇટી અરજી નં. ૨૪/૨૦૧૩માં કન્ટ્રોલિંગ
સત્તાધિકારી દ્વારા તા. ૧૧/૧૦/૨૦૧૩ના રોજ પસાર કરાયેલા આદેશની પુષ્ટિ
કરી હતી.

૪. હકીકતી પરિસ્થિતિ અંગે જ્યાં સુધી પ્રશ્ન છે, તે અરજદારના વિદ્વાન
વકીલ અને પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલના રેકૉર્ડ અને રજૂઆતોમાંથી બહાર

આવ્યું છે કે ગુજરાત શ્રમ ગ્રામીણ કલ્યાણ બોર્ડની રચના ગુજરાત રાજ્યના શ્રમ કલ્યાણ વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ જી. આર. તારીખ ૧૫/૧/૧૯૮૧ દ્વારા કરવામાં આવી છે. આ બોર્ડ પબ્લિક ટ્રસ્ટ એક્ટ, ૧૯૫૦ અને સોસાયટીઝ રજિસ્ટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૬૦ હેઠળ નોંધાયેલું છે.

૪.૧ અહીં પ્રતિવાદી અરજદાર, ગુજરાત ગ્રામીણ શ્રમ કલ્યાણ બોર્ડનો કર્મચારી હતો. પ્રતિવાદી મે, ૧૯૮૬માં અરજી સાથે સેવામાં જોડાયો હતો. પ્રતિવાદી કેન્દ્ર સંચાલક તરીકે કામ કરતા હતા.

૪.૨ પ્રતિવાદીને "પગાર" ચૂકવવામાં આવ્યો હતો, જો કે અરજદાર ઉક્ત "પગાર" ને "માનધન" તરીકે સંબોધે છે.

૪.૩ આ તબક્કે એ નોંધવું યોગ્ય છે કે શરૂઆતમાં અરજદારે પ્રતિવાદીને પગાર (માનધન) તરીકે રૂ. ૯૦૦/- ચૂકવ્યા હતા. પરંતુ અન્ય કેટલીક કાર્યવાહીમાં ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા તા. ૨૭/૧૦/૨૦૧૧ના રોજ પસાર કરાયેલા આદેશના અનુસંધાનમાં અરજદારે તમામ કર્મચારીઓને રૂ. ૪,૫૦૦/- (નિર્ધારિત લઘુત્તમ વેતન) ચૂકવવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો. પરિણામે, ઓક્ટોબર, ૨૦૧૦થી અમલમાં આવીને સામાવાળાને રૂ. ૪,૫૦૦/-ના દરે વેતન ચૂકવવામાં આવતું હતું.

૪.૪ પ્રતિવાદીએ નિવૃત્તિની નિર્ધારિત વય પ્રાપ્ત કરી અને તે ૩૦/૧૧/૨૦૧૨ પર સેવામાંથી નિવૃત્ત થઈ.

૪.૫ જ્યારે પ્રતિવાદી સેવામાંથી નિવૃત્ત થયો હતો, ત્યારે પ્રતિવાદીએ ૨૫ વર્ષથી વધુ સમય સુધી સેવા આપી હોવા છતાં, અરજદારે પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેયુઇટી અધિનિયમ (ટૂંકમાં પીજી અધિનિયમ) અનુસાર અથવા અન્ય કોઈ નિયમો હેઠળ ગ્રેયુઇટી ચૂકવી ન હતી, તેથી પ્રતિવાદીએ પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેયુઇટી અધિનિયમ હેઠળ નિયંત્રણ અધિકારીનો સંપર્ક કર્યો હતો.

૪.૬ પ્રતિવાદીએ અરજી (ગ્રેયુઇટી કેસ નંબર ૨૪/૨૦૧૩) દાખલ કરી હતી અને મે, ૧૯૮૬થી નવેમ્બર, ૨૦૧૨ સુધી સતત પ્રદાન કરવામાં આવેલી સેવાઓ માટે ગ્રેયુઇટીની માંગ કરી હતી.

૪.૭ અરજદારે અહીં જવાબ દાખલ કર્યો અને અરજીનો વિરોધ કર્યો.

૪.૮ નિયંત્રક સત્તામંડળે ઉપરોક્ત અરજી નો નિરાકરણ કરીને વર્તમાન અરજદારને ગ્રેયુઇટી તરીકે રૂ. ૭૦,૦૯૬/- તથા કાયદેસર વ્યાજ તરીકે રૂ.

૫,૮૪૧/- ચૂકવવાનો આદેશ આપ્યો.

૪.૯ ૧૧/૧૦/૨૦૧૩ તારીખના ઉપરોક્ત આદેશથી વ્યથિત વર્તમાન અરજદારે અપીલ અધિકારી સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી.આ અપીલ અપીલ નંબર ૨૦/૨૦૧૪ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી.

૪.૧૦ અપીલ નિર્ધારિત સમયમર્યાદાની સમાપ્તિ પછી દાખલ કરવામાં આવી હોવાથી, અરજદારે વિલંબને માફ કરવા માટે અરજી પણ દાખલ કરી હતી.અપીલ સત્તામંડળે વિલંબને માફ કર્યો અને અપીલનો ચુકાદો આપ્યો (ગ્રેયુટી અપીલ નંબર ૨૦/૨૦૧૪).

૪.૧૧ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૪માં અપિલેટ સત્તામંડળે અપીલને નામંજૂર કરી હતી અને ૩૦/૯/૨૦૧૪ ના આદેશ દ્વારા કન્ટ્રોલિંગ સત્તાધિકારીના આદેશની પુષ્ટિ કરી. કંટ્રોલિંગ ઓથોરિટી અને અપીલેટ ઓથોરિટી દ્વારા અનુક્રમે પસાર કરાયેલા ૧૧/૧૦/૨૦૧૩ અને ૩૦/૯/૨૦૧૪ ના ઉપરોક્ત આદેશોથી વ્યથિત થઈને બોર્ડે વર્તમાન અરજી દાખલ કરી છે.

૫. અરજદાર બોર્ડના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠાકરે આદેશો પર પ્રહાર કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે બોર્ડે અપીલ સત્તામંડળને વિનંતી કરી હતી કે કેટલાક

કેન્દ્રીય સંચાલકો/જિલ્લા સંચાલકોએ એસસીએ નંબર ૧૨૬૬/૨૦૧૧ દાખલ કર્યો છે અને ઉપરોક્ત અરજી બાકી છે અને તેથી ગ્રેયુઇટી અપીલ અરજીનો નિર્ણય ન થાય ત્યાં સુધી બાકી રાખી શકાય છે, જો કે અપીલ સત્તામંડળે વિનંતી સ્વીકારી ન હતી અને અપીલનો નિર્ણય લીધો હતો જે સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયની વિરુદ્ધ છે.

આ સંદર્ભમાં એ નોંધવું યોગ્ય છે કે અરજદારના વિદ્વાન વકીલે સ્વીકાર્યું અને જાહેર કર્યું કે આવી દલીલ નિયંત્રણ અધિકારી સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવી ન હતી અને અપીલ મેમોમાં આ દલીલ પ્રથમ વખત ઉઠાવવામાં આવી હતી.

શ્રી ઠાકરે અરજદારના વિદ્વાન વકીલે વધુમાં દલીલ કરી હતી કે નિયંત્રક સત્તાધિકારી અને અપીલ સત્તાધિકારી એ સમજવામાં નિષ્ફળ ગયા છે કે બોર્ડને ઉદ્યોગ ગણી શકાય નહીં અને તેથી ગ્રેયુઇટીની ચુકવણી કાયદો લાગુ થશે નહીં અને પરિણામે બોર્ડના કર્મચારી દ્વારા ગ્રેયુઇટી માટેનો દાવો જાળવવા યોગ્ય નથી.અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર સત્તાવાળાઓ દ્વારા દલીલને નકારી કાઢવાનો નિર્ણય ખોટો છે.તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે દાવેદાર (વર્તમાન પ્રતિવાદી) ને માનધન ચૂકવવામાં આવ્યું હતું અને તેમને પગાર/વેતન ચૂકવવામાં આવ્યું ન હતું અને તેથી પણ ગ્રેયુઇટી માટેના દાવાને ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ નહીં.અરજદારના વિદ્વાન વકીલે એવી પણ દલીલ કરી હતી કે પ્રતિવાદી-દાવેદાર "ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ હેઠળ કામદાર" ન

હતો તેથી તે અરજી દાખલ કરી શકતો નથી અને ગ્રેયુઈટી ચુકવણી અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (એ) હેઠળ આવી અરજી જાળવવા યોગ્ય રહેશે નહીં. જે વ્યક્તિને કર્મચારી ન કહી શકાય તેવી વ્યક્તિની અરજી પર વિચાર થવો જોઈએ નહીં. અરજદારના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે બંને સત્તાવાળાઓએ ઉપરોક્ત દલીલો સ્વીકારવાની પ્રશંસા ન કરીને ભૂલ કરી છે. અરજદારના વિદ્વાન વકીલે મિનરલ એક્સપ્લોરેશન કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિરુદ્ધ અરવિંદ કુમાર દીક્ષિત અને અન્ય [(૨૦૧૫) ૨ એસ. સી. સી. ૫૩૫] ના કેસમાં તેમજ ઇન્ડિયન ડ્રગ્સ એન્ડ ફાર્માસ્યુટિકલ્સ લિમિટેડના અધિકારીઓ અને સુપરવાઈઝર્સ વિરુદ્ધ ચેરમેન અને એમ. ડી. આઈ. ડી. પી. એલ. [૨૦૦૩ (૬) એસ. સી. સી. ૪૯૦] ના કેસમાં નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો હતો. તેમણે એલ. પી. એ. નંબર ૯૩૫/૨૦૧૬ માં ૮/૮/૨૦૧૭ તારીખના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખ્યો હતો. તેમણે કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્યો વિરુદ્ધ અમીરબી અને અન્યો, (૨૦૦૭) ૧૧ એસ. સી. સી. ૬૮૧ તેમજ અખિલ ભારતીય આંગણવાડી કામગાર સંઘ (રેજિ) વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્યો (૨૦૧૧નો દાવો (ડેલ) ૧૨૨૩ના કેસમાં નિર્ણય પર પણ આધાર રાખ્યો હતો. અરજદારના વિદ્વાન વકીલે રામ શિરોમણ મિશ્રા વિરુદ્ધ વિશ્વનાથ પાંડે (૨૦૧૨) ૮ એસસીસી ૫૭૫ના કેસમાં પણ નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે.

૬. પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે અરજીનો વિરોધ કર્યો હતો. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે નિયંત્રક સત્તાધિકારી અને/અથવા અપીલ સત્તાધિકારીએ કોઈ ભૂલ કરી નથી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે દાવેદાર ગ્રેયુટીની ચુકવણી અધિનિયમ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત શબ્દના અર્થમાં એક કર્મચારી છે અને દાવેદારને જે મહેનતાણું મળે છે તે અધિનિયમ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત શબ્દના અર્થમાં વેતન છે. પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે દાવેદારએ લગભગ ૨૫ વર્ષ સુધી અરજદાર સાથે સતત સેવા આપી હતી અને તેથી એવું ન કહી શકાય કે પ્રતિવાદી ગ્રેયુટી માટે હકદાર નથી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે નિયંત્રક સત્તાધિકારી અને અપીલ સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશો ન્યાયી અને યોગ્ય છે અને ઉપરોક્ત આદેશોને રદ કરી શકાતા નથી. અરજી પર વિચાર ન થઈ શકે. તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે જ્યારે અપીલની સુનાવણી થઈ રહી હતી ત્યારે બોર્ડના કર્મચારીઓ દ્વારા વિવિધ રાહત (ખાસ કરીને સરકારી કર્મચારી તરીકે સમાવી લેવાનો દાવો) નો દાવો કરવા માટે દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી બાકી હતી, તેથી અપીલના ચુકાદાનો વિરોધ કરી શકાતો નથી અને ખાસ કરીને જ્યારે કાર્યવાહી પર રોક લગાવવાનો કોઈ આદેશ હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં ન આવે ત્યારે અપીલનો વધુ નિર્ણય ન કરવો એ યોગ્ય સમર્થન નહીં હોય. તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે નિર્ણયમાં જે અવલોકન પર અરજદાર દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં લાગુ થતું નથી. જ્યારે કર્મચારીને નકારી કાઢવામાં આવે છે અથવા નિવૃત્તિ લાભોથી વંચિત રાખવામાં

આવે છે, ત્યારે આવી અરજી વાજબી નથી અને કોર્ટ/સત્તાધિકારી આવી વિનંતી/રજૂઆતને સ્વીકારી શકશે નહીં. પ્રતિવાદી માટે વિદ્વાન વકીલના કિસ્સામાં નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો હતો

(i) ગુજરાત શ્રમ કલ્યાણ બોર્ડ વિરુદ્ધ હિતેશભાઈ એમ ભટ્ટ [૨૦૧૭-11-એલ.એલ.જે.-૨૦૫ (ગુજરાત)];

(ii) સુશ્રી જયાબેન સૂર્યકાંત મોદી વિરુદ્ધ કલ્યાણ કમિશનર અને અન્યો [૧૯૯૬ (૯૨) જી. એલ. એચ. ૨૧૫]

૭. મેં હરીફ રજૂઆતો અને રેકૉર્ડ અને વિવાદિત આદેશો પર ઉપલબ્ધ સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધી છે.

૮. અરજદારે ઉપરોક્ત આદેશોને અનિવાર્યપણે આ આધાર પર પડકાર્યો છે કે (i) અરજદાર બોર્ડ ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત "ઉદ્યોગ" નથી, (ત્યારબાદ તેને આઈ. ડી. અધિનિયમ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે); (ii) પ્રતિવાદી આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઓ) હેઠળ "કામદાર" નથી; (iii) પ્રતિવાદીને પગાર/વેતન નહીં પણ "માનધન" ચૂકવવામાં આવ્યું હતું; અને (iv) એસ. સી. એ. નંબર ૯૮૫૩/૨૦૦૬ અને એસ. સી. એ. નંબર ૬૫૬૮/૨૦૦૬ હાઈકોર્ટ સમક્ષ પડતર હોવાથી, સત્તામંડળે ગ્રેયુઇટી અપીલ નંબર ૨૦/૨૦૧૪ માં નિર્ણય મોકૂફ રાખવો જોઈતો હતો. અને ઉચ્ચ અદાલતમાં

અરજીની પેન્ડિંગ્સની પ્રકાશમાં ઉપરોક્ત અપીલનો નિર્ણય લેવો જોઈએ નહીં.ઉપરોક્ત ત્રણ મૂળભૂત દલીલો ઉપરાંત, જેના આધારે ઉપરોક્ત આદેશોને અરજદાર બોર્ડ દ્વારા પડકારવામાં આવે છે, અન્ય પૂરક દલીલ પણ ઉઠાવવામાં આવે છે જેમ કે પ્રતિવાદીને ગ્રેયુદ્ધટી આપવાનો આદેશ સરકારી તિજોરી પર નાણાકીય બોજ લાદશે.

૯. યોગ્ય અને આવશ્યક છે કે ગ્રેયુદ્ધટી અરજીમાં સરકારી શ્રમ અધિકારી (અથવા શ્રમ કલ્યાણ વિભાગ) પ્રતિવાદી નં. ૧ હતા જ્યારે બોર્ડ પ્રતિવાદી નં. ૨ હતો અને ગ્રેયુદ્ધટી કેસ નં. ૨૪/૨૦૧૩માં બંને પ્રતિવાદીઓએ અપિલેટ સત્તાધિકારી સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી.

૯.૧ જો કે, મૂળ પ્રતિવાદી નંબર ૧ જે સરકારી શ્રમ અધિકારી છે તેણે અપીલ અધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને પડકાર્યો નથી.મૂળ પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ, આમ, અપીલ અધિકારીના આદેશને સ્વીકાર્યો છે (અપીલ અધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને પડકાર ન આપીને).આ આદેશોને માત્ર ગ્રામીણ શ્રમ કલ્યાણ બોર્ડ દ્વારા પડકારવામાં આવે છે.

૯.૨ એ નોંધવું પણ યોગ્ય છે કે આ અદાલત સમક્ષ જે દલીલ ઉઠાવવામાં આવી છે તે એટલે કે એસ. સી. એ. નંબર ૬૫૬૮/૨૦૦૬ અને એસ. સી. એ. નંબર ૯૮૫૩/૨૦૦૬ હાઈકોર્ટ સમક્ષ બાકી હોવાથી, ગ્રેયુઈટી અપીલનો નિર્ણય થવો જોઈએ નહીં, આ દલીલ નિયંત્રક અધિકારી સમક્ષ ગ્રેયુઈટી દાવા અરજીના સંદર્ભમાં ઉઠાવવામાં આવી ન હતી. ઉપરોક્ત વાંધો જવાબમાં અને/અથવા સબમિશન/સુનાવણી દરમિયાન અને નિયંત્રક અધિકારી સમક્ષ દલીલો દરમિયાન ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો.તેથી, ઉપરોક્ત રજૂઆતને ધ્યાનમાં લેવા અને તેને સ્વીકારવા અથવા નકારી કાઢવાનો કોઈ પ્રસંગ અથવા પ્રશ્ન ઉપરોક્ત સત્તાધિકારી સમક્ષ ઊભો થયો ન હતો.

૯.૩ અરજદારે અપીલીય સત્તામંડળ સમક્ષ અપીલમાં પ્રથમ વખત આવી દલીલ કરી હતી.અપીલ સત્તામંડળે અપીલમાં પસાર કરાયેલા આદેશમાં ઉપરોક્ત દલીલનો નિકાલ કર્યો છે.

૯.૪ જ્યાં સુધી અરજદારની દલીલ છે કે અપીલ સત્તામંડળે અપીલને બાકી રાખવી જોઈએ અને અપીલનો નિર્ણય લેવો જોઈએ નહીં, ત્યાં સુધી એ નોંધવું જરૂરી છે કે અરજદારે એ હકીકત પર આધાર રાખવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો કે અમુક કેન્દ્રીય સંચાલકો/જિલ્લા સંચાલકોએ એસસીએ નંબર ૧૨૬૬/૨૦૧૧ દાખલ કર્યો હતો અને ઉપરોક્ત અરજી હાઈકોર્ટમાં બાકી હતી.

૯.૫ તે સુસંગત છે કે પ્રથમ (ચુકાદો આપતી) સત્તા સમક્ષ આવી દલીલ ઉઠાવ્યા વિના-કોઈપણ તબક્કે/ઉપરોક્ત કાર્યવાહીના અંત સુધી-પ્રતિવાદીએ અહીં કાર્યવાહીમાં અને ગ્રેયુદ્ધટી દાવા અરજી નંબર ૨૪/૨૦૧૩ ના ચુકાદાની પ્રક્રિયામાં સક્રિયપણે ભાગ લીધો હતો અને બોર્ડે સત્તાધિકારીને ગુણદોષ પર (સંબંધિત સમયે આવી દલીલ ઉઠાવ્યા વિના) આદેશ પસાર કરવાની મંજૂરી આપી હતી.

૯.૬ તેના વર્તન દ્વારા, જેમ કે ઉપરોક્ત વાંધો ન ઉઠાવવો, જો કે ગ્રેયુદ્ધટી અરજી દાખલ કરવામાં આવી તે સમયે પણ કર્મચારીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ હાઈકોર્ટમાં પેન્ડિંગ હતી અને જ્યારે ગ્રેયુદ્ધટી દાવા અરજીની સુનાવણી કરવામાં આવી ત્યારે પણ-નિયંત્રક સત્તાધિકારી દ્વારા ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે પણ અરજદારે જાણીજોઈને આવા વાંધાને માફ કરી દીધો હતો અને યોગ્યતા પર અરજી નક્કી કરવા અને આદેશ પસાર કરવા માટે નિયંત્રણ અધિકારીને સભાનપણે મંજૂરી આપી હતી.તેથી અપીલના તબક્કે આવો વાંધો અસમર્થનીય હતો અને અપીલ અધિકારી દલીલને ધ્યાનમાં ન લેવા માટે સાચો અને ન્યાયી હતો, જે અપીલના તબક્કે મોડેથી ઉઠાવવામાં આવી હતી.અપીલીય સત્તામંડળના નિર્ણય (ગુણદોષના આધારે અપીલનો નિર્ણય

લેવાનો અને અરજદાર દ્વારા આવા વાંધાને સ્વીકાર ન કરવાનો) ને દોષિત ઠેરવી શકાય નહીં.

૧૦ આગળ વધતા પહેલા અરજદાર મંડળ અને તેની રચના વિશેની વિગતોને ધ્યાનમાં લેવી સુસંગત છે.

૧૦.૧ આ સંદર્ભમાં એ નોંધવું સુસંગત છે કે ગુજરાત ગ્રામીણ શ્રમ કલ્યાણ બોર્ડ, એટલે કે અહીં પ્રતિવાદી નંબર ૨ ની રચના રાજ્ય સરકાર, શ્રમ અને કલ્યાણ વિભાગ દ્વારા તેના ઠરાવ તારીખ ૧૫/૦૧/૧૯૮૧ દ્વારા કરવામાં આવી હતી.આ બોર્ડ પબ્લિક ટ્રસ્ટ એક્ટ, ૧૯૫૦ અને સોસાયટીઝ રજિસ્ટ્રેશન એક્ટ, ૧૮૬૦ હેઠળ નોંધાયેલું છે.

૧૦.૨ બોર્ડ અનેક વ્યક્તિઓ (કર્મચારીઓ) ને રોજગારી આપે છે અને તેમના દ્વારા-તેમના પ્રયાસો અને તેમની મદદ અને સહકારથી-બોર્ડ કૃષિ મજૂરો અને ગ્રામીણ કામદારોના ઉત્થાન અને કલ્યાણ માટે વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરે છે.તેના ઉદ્દેશો અને પ્રવૃત્તિઓને અમલમાં મૂકવા માટે બોર્ડ કેન્દ્ર સંચાલકો, જિલ્લા સંચાલકો વગેરે સહિત વિવિધ શ્રેણીઓમાં અનેક વ્યક્તિઓ (કર્મચારીઓ) ને રોજગારી આપે છે અને તેણે તેના માળખા પર કર્મચારીઓની ભરતી/રોજગાર માટે નિયમો પણ બનાવ્યા છે.તેના કર્મચારીઓની મદદ અને

સહકારથી (પ્રતિવાદી અને કેન્દ્ર સંચાલકો અને જિલ્લા સંચાલકોની શ્રેણીમાં બોર્ડ દ્વારા નિયુક્ત અન્ય વ્યક્તિઓ) બોર્ડ વિવિધ સંસ્થાઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવતી વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનું સંકલન પણ કરે છે. બોર્ડ તેની વિવિધ યોજનાઓ દ્વારા પોતાની પ્રવૃત્તિઓ ચલાવવા માટે રાજ્ય સરકાર પાસેથી ૧૦૦% ગ્રાન્ટ-ઇન-એડ પ્રાપ્ત કરે છે.

૧૦.૩ બોર્ડ રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયંત્રિત છે, અને શ્રમ મંત્રી બોર્ડના અધ્યક્ષ છે, અને શ્રમ કમિશનર (રાજ્ય) (ગ્રામીણ) બોર્ડના સચિવનું પદ ધરાવે છે, જો કે, બોર્ડ એક સ્વાયત્ત અને સ્વતંત્ર સંસ્થા છે જે સોસાયટી નોંધણી અધિનિયમ અને જાહેર ટ્રસ્ટ અધિનિયમ હેઠળ નોંધાયેલ છે. રાજ્ય તેને એક સ્વાયત્ત અને સ્વતંત્ર સંસ્થા પણ માને છે જે રાજ્ય વિભાગ નથી અને કર્મચારીઓને સરકારી કર્મચારીઓ ગણવામાં આવતા નથી અને તેઓ નાગરિક હોદ્દો ધરાવતા નથી.

૧૧ જ્યાં સુધી એવી દલીલનો પ્રશ્ન છે કે દાવેદારને આઈ. ડી. અધિનિયમ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત "કામદાર" ન કહી શકાય અને તેથી તે પી. જી. અધિનિયમ હેઠળ દાવો કરી શકી ન હોત અને તેની અરજી જાળવવા યોગ્ય ન હતી ત્યાં સુધી એ નોંધવું સુસંગત છે કે પી. જી. અધિનિયમ "કર્મચારી" શબ્દની વ્યાખ્યા પ્રદાન કરે છે. તેથી જે પ્રશ્ન ઊભો થઈ શકે છે તે છે: દાવો કરનાર "કર્મચારી" શબ્દના

કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે કે નહીં અને દાવો કરનાર આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઓ) હેઠળ "કામદાર" છે કે નહીં તે નહીં.

૧૧.૧ એ નોંધવું યોગ્ય છે કે જ્યારે વિશેષ અધિનિયમ (વર્તમાન કિસ્સામાં-ગ્રેચ્યુઇટી અધિનિયમની ચુકવણી) કોઈ સંસ્થામાં કાર્યરત વ્યક્તિ માટે સામાન્ય કાયદા (વર્તમાન કિસ્સામાં આઈ.ડી. અધિનિયમ) માં ઉપયોગમાં લેવાતી શબ્દની વ્યાખ્યાને વિરોધાભાસી હોય તેવી ચોક્કસ જોગવાઈ સૂચવે છે, ત્યારે તે નક્કી કરવા માટે કે શું વિશેષ અધિનિયમ (વર્તમાન કિસ્સામાં ગ્રેચ્યુઇટી અધિનિયમની ચુકવણી) હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી દાવો અરજીમાં દાવેદાર (અરજદાર) આવી દાવો અરજી દાખલ કરવા માટે હકદાર અને સક્ષમ છે કે નહીં; અથવા નહીં, માત્ર વિશેષ અધિનિયમ હેઠળની વ્યાખ્યાને ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે અને તેને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ અને અલગ અને અલગ કાયદા હેઠળની વ્યાખ્યા/જોગવાઈને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ. અને/અથવા સામાન્ય કાયદો એવી દલીલ કરવા અથવા અરજદાર દાવો અરજી દાખલ કરવા માટે સક્ષમ નથી તેવી દલીલને ટેકો આપવા માટે લાગુ કરી શકાતો નથી.

૧૨. આ સંદર્ભમાં એ નોંધવું સુસંગત છે કે પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેચ્યુઇટી અધિનિયમ પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઇ) હેઠળ (સંસ્થામાં કાર્યરત વ્યક્તિઓ માટે) "કર્મચારી" શબ્દની વ્યાખ્યા સૂચવે છે.

૧૩. તેથી, ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમની કલમ ૨ (ઓ) હેઠળ "કામદાર" શબ્દની વ્યાખ્યા લાગુ કરી શકાતી નથી અને તે નક્કી કરવા માટે લાગુ કરી શકાતી નથી કે દાવેદાર (વર્તમાન પ્રતિવાદી) દાવો અરજી દાખલ કરવા માટે સક્ષમ છે કે નહીં (અને તે જાળવવા અને આગળ વધારવા માટે પાત્ર છે કે નહીં) અને વર્તમાન પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી જાળવવા યોગ્ય હતી કે નહીં. આ મુદ્દાનો નિર્ણય પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેયુટી અધિનિયમની કલમ ૨ (ઇ) ના પ્રકાશમાં જ થઈ શકે છે અને થવો જોઈએ. પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઇ) નો અવકાશ અને કાર્યક્ષેત્ર આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઓ) ના અવકાશ અને કાર્યક્ષેત્ર કરતાં અલગ છે.

૧૪. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેયુટી એક્ટની કલમ ૨ (ઇ) હેઠળની જોગવાઈને ધ્યાનમાં લેવી યોગ્ય છે, જે "કર્મચારી" શબ્દને વ્યાખ્યાયિત કરે છે. આ શબ્દ આ રીતે વાંચે છે:

૨(ઇ): "કર્મચારી" એટલે કારખાનું, ખાણ, તેલક્ષેત્ર, વાવેતર, બંદર, રેલવે કંપની, દુકાન અથવા અન્ય સંસ્થા કે જેને આ કાયદો લાગુ પડે છે તેના કામમાં અથવા તેના સંબંધમાં, વેતન પર કાર્યરત કોઈપણ વ્યક્તિ (એપ્રેન્ટિસ સિવાયની), પછી ભલે તે રોજગારની શરતો સ્પષ્ટ હોય અથવા ગર્ભિત હોય, પરંતુ તેમાં એવી કોઈ વ્યક્તિનો સમાવેશ થતો નથી કે જે કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર હેઠળ પદ ધરાવે છે અને

અન્ય કોઈ કાયદા દ્વારા અથવા ગ્રેચ્યુઈટીની ચુકવણી માટે જોગવાઈ કરતા કોઈપણ નિયમો દ્વારા સંચાલિત હોય.]”

૧૪.૧ આ વ્યાખ્યા બે ભાગમાં છે. વ્યાખ્યાનો પ્રથમ અથવા મુખ્ય ભાગ પૂરો પાડે છે અને સમજાવે છે અને કોણ "કર્મચારી" શબ્દના કાર્યક્ષેત્રમાં આવરી લેવામાં આવશે જ્યારે વ્યાખ્યાનો બીજો ભાગ એવી વ્યક્તિઓની શ્રેણીઓ સમજાવે છે કે જેઓ આ શબ્દના કાર્યક્ષેત્રમાંથી બાકાત રહેશે.

૧૪.૨ આ સંદર્ભમાં એ નોંધવું સુસંગત છે કે બોર્ડ ખૂબ જ સ્પષ્ટ અને ચોક્કસ વલણ અપનાવ્યું છે કે પ્રતિવાદી "સિવિલ પોસ્ટ" અથવા રાજ્ય સરકાર સાથે કોઈ પદ પર નહોતી અને તે "સરકારી કર્મચારી" નહોતી.

બોર્ડ એમ પણ જાળવી રાખ્યું હતું કે દાવેદાર દ્વારા સંચાલિત નથી અને તે જી. સી. એસ. આર. હેઠળ અથવા અન્ય કોઈપણ નિયમો હેઠળ અથવા બોર્ડ દ્વારા ઘડવામાં આવેલી અને તેમાં કાર્યરત કોઈપણ યોજના અથવા નિયમો હેઠળ ગ્રેચ્યુઈટી માટે પાત્ર/હકદાર છે.

૧૪.૩ બોર્ડ દ્વારા આવા સ્પષ્ટ અને ચોક્કસ વલણ અને જવાબના પ્રકાશમાં દાવેદાર કલમ ૨(ઇ)ની બહિષ્કાર જોગવાઈના કાર્યક્ષેત્રમાં આવતો નથી. તેથી, તેના (ઉપર ઉલ્લેખિત) વલણ અને જવાબને ધ્યાનમાં રાખીને

અરજદાર બોર્ડ એવી અપેક્ષા રાખી શકતું નથી અને દાવો કરી શકતું નથી કે દાવેદારને કલમ ૨ (ઈ) ના કાર્યક્ષેત્રમાંથી બાકાત રાખવો જોઈએ અને તેણીને "કર્મચારી" ગણવી જોઈએ નહીં.

૧૪.૪ એ નોંધવું યોગ્ય છે કે ઉપરોક્ત કલમ ૨ (ઈ) તેના કાર્યક્ષેત્રમાંથી ફક્ત તે જ કર્મચારીઓને બાકાત રાખે છે જેઓ કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર હેઠળ હોદ્દો ધરાવે છે અને આવા કોઈપણ કાયદા દ્વારા અથવા ઉપરોક્ત કાયદા દ્વારા સંચાલિત છે. પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેયુઈટી એક્ટ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ નિયમો ", જ્યારે કે અરજદાર બોર્ડના દાવેદાર અનુસાર પણ તે કેન્દ્ર સરકાર સાથે સિવિલ અથવા અન્ય કોઈ પદ ધરાવતી નથી અને તે કોઈપણ નિયમો હેઠળ ગ્રેયુઈટી માટે પાત્ર નથી.અરજદાર દ્વારા સ્થાપિત કેસ અને દાવેદારના સંદર્ભમાં તેના પોતાના જવાબ અથવા સમજૂતી અનુસાર, તે બાકાત કલમની અંદર આવતી નથી.

૧૫ ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં, હવે પ્રતિવાદી ઉપરોક્ત વ્યાખ્યા-કલમના મુખ્ય ભાગના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે કે નહીં તે પ્રશ્ન પર વિચાર કરી શકાય છે.

૧૫.૧ તે પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઇ) ની નોંધ સાથે સુસંગત છે. કલમ ૨ (ઇ) અનુસાર "કોઈપણ પ્રકારના કામ" માટે અથવા સંસ્થાના અન્ય કાર્યો માટે રોકાયેલી વ્યક્તિ ઉપરોક્ત જોગવાઈના કાર્યક્ષેત્રમાં આવશે.તેથી "કેન્દ્ર સંચાલક" અથવા "જિલ્લા સંચાલક" બોર્ડના "કાર્ય" ને "હાથ ધરવા" માટે રોકાયેલા છે, જેમાં હાથથી કામ અને/અથવા કારકુની કાર્યનો સમાવેશ થાય છે, તે સંસ્થાના કાર્યના સંબંધમાં "કોઈપણ પ્રકારના કાર્યમાં, હાથથી અથવા અન્યથા" અભિવ્યક્તિની મર્યાદામાં આવશે.

૧૫.૨ પ્રતિવાદીએ બોર્ડ માટે કામ કર્યું હતું અને તે, નિઃશંકપણે, બોર્ડના કાર્ય (બોર્ડના ઉદ્દેશો અને પ્રવૃત્તિઓ) સાથે સંબંધિત અને/અથવા તેના સંબંધમાં "કાર્ય" (મેન્યુઅલ અથવા કારકુની અથવા અન્યથા) સાથે સંબંધિત અને/અથવા તેના સંદર્ભમાં નિયુક્ત કરવામાં આવી હતી. તેમણે નિર્વિવાદપણે હાથ વડે અને/અથવા કારકુનીનું કામ કર્યું હતું.તેથી તેણીને પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઇ) ના કાર્યક્ષેત્રમાંથી બાકાત રાખી શકાતી નથી. તેથી બોર્ડ સાથે તેની નોકરી "કોઈપણ પ્રકારના કામમાં ... સંસ્થા ના કામ સાથે સંબંધિત" તરીકે "નિયોજિત" શબ્દપ્રયોગના વ્યાપમાં આવે છે અને ઉક્ત હકીકત [અર્થાત્ દાવેદાર અરજદાર સંસ્થાના હસ્તકૌશલ્ય આધારિત/લિપિકીય કામ માટે/માં નિયુક્ત હતી (અર્થાત્ બોર્ડનું કામ)] અંગે કોઈ વિવાદ નથી.

૧૬ તે સુસંગત છે કે સત્તાવાળાઓ સમક્ષ અને આ અદાલત સમક્ષ પણ અરજદાર એ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો કે દાવેદાર હાથથી કામ અને/અથવા કારકુની કામ માટે રોકાયેલ ન હતો અને/અથવા તેણે અરજદાર સંસ્થા માટે "કામ" કર્યું ન હતું અને/અથવા તેણે જે કામ/ફરજ બજાવી હતી તે બોર્ડના કામ સાથે સંબંધિત ન હતી.રેકૉર્ડ પર કોઈ સામગ્રી નથી અને એવું કોઈ સમર્થન નથી કે જે કોર્ટને એવા નિષ્કર્ષ પર લઈ જાય કે દાવેદારને પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઇ) હેઠળ "કર્મચારી" ન કહી શકાય. પ્રતિવાદી કલમ ૨ (ઇ) દ્વારા નિર્ધારિત માપદંડોને પૂર્ણ કરે છે અને તે ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૨ (ઇ) હેઠળ "કર્મચારી" શબ્દના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે. વધુમાં, બોર્ડના કેસ અનુસાર પણ, દાવેદાર પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઇ) હેઠળ બાકાત કલમમાં આવતો નથી કારણ કે બોર્ડ અનુસાર પણ દાવેદાર રાજ્ય અથવા કેન્દ્ર સરકાર હેઠળ "નાગરિક પદ" અથવા અન્ય કોઈ "પદ" ધરાવતો ન હતો અને તે "સરકારી કર્મચારી/સેવક" ન હતો.આમ, તેણીને પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઇ) માંથી બાકાત રાખવાનો કોઈ આધાર નથી.

૧૬.૧ આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને બોર્ડની દલીલ કે દાવેદાર "કામદાર" નથી અને તેના દાવાને પી. જી. એક્ટ હેઠળ સ્વીકારવો ન જોઈએ તે નિષ્ફળ જાય છે અને તેને ટકાવી શકાતી નથી.

૧૬.૨ અરજદારે એલ. પી. એ. નંબર ૯૩૫/૨૦૧૬ અને અન્ય સંબંધિત અપીલમાં ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો.તેમણે અમીરબી [(૨૦૦૭) ૧૧ એસ. સી. સી. ૬૮૧] ના કેસમાં પણ નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો.જ્યાં સુધી એલ. પી. એ. નંબર ૯૩૫/૨૦૧૬ ના નિર્ણયની વાત છે, ત્યાં સુધી એ ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે કે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં કોર્ટે સંપૂર્ણપણે અલગ હકીકતો અને સંજોગો અને સંપૂર્ણપણે અલગ યોજના પર વિચાર કર્યો હતો.આ નિર્ણય સંકલિત બાળ વિકાસ યોજના નામની યોજના હેઠળની જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને લેવામાં આવ્યો છે.કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી આ યોજના હેઠળ રાજ્ય સરકાર અમલીકરણ એજન્સીઓ છે અને આ યોજનાના અમલીકરણ માટે આંગણવાડી કાર્યકર્તાઓને રોકવામાં આવ્યા છે.ઉપરોક્ત યોજનાની વિગતો અને જે પદ્ધતિ દ્વારા આંગણવાડી કાર્યકરો રોકાયેલા છે અને આવા અન્ય સંબંધિત પરિબલોને ધ્યાનમાં લીધા પછી, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે કાર્ટાટક રાજ્ય વિરુદ્ધ અમીરબી (૨૦૦૭ ૧૧ એસ. સી. સી. ૬૮૧) ના કેસમાં ચુકાદામાં અવલોકન કર્યું અને ચુકાદો આપ્યો કે આંગણવાડી કાર્યકરો તરીકે કામ કરતી વ્યક્તિઓ નાગરિક હોદ્દો ધરાવતી નથી અને તેઓ રાજ્યના કોઈપણ કાર્યો કરતી નથી.ડિવિઝન બેન્ચે સર્વોચ્ચ અદાલત અને આઈ. સી. ડી. એસ. યોજનાના ઉપરોક્ત નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને આ નિર્ણય આપ્યો હતો.ટાંકવામાં આવેલો નિર્ણય સંપૂર્ણપણે અલગ હકીકતોના

પ્રકાશમાં પ્રસ્તુત કરવામાં આવ્યો હોવાથી તે અરજદારને કોઈ સહાય પૂરી પાડતો નથી.ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે આ કેસને પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઈ) ના પ્રકાશમાં અથવા તો સામાન્ય રીતે પી. જી. અધિનિયમની જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં પણ ધ્યાનમાં લીધો ન હતો.

૧૭. હવે, જ્યાં સુધી એ આધાર પરની દલીલ છે કે પી. જી. એક્ટ અરજદાર બોર્ડને લાગુ પડતો નથી કારણ કે અરજદારનું ઉપક્રમ આઈ. ડી. એક્ટની કલમ ૨ (જે) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત "ઉદ્યોગ" નથી, ત્યાં સુધી એ નોંધવું જોઈએ કે ઉપરોક્ત દલીલ ખોટી છે અને નકારી કાઢવાને પાત્ર છે.

૧૭.૧ અગાઉ ઉલ્લેખ કર્યો છે તેમ પી. જી. અધિનિયમ, વિશેષ અધિનિયમ હોવાથી, વિશેષ અધિનિયમ હેઠળના દાવાની તપાસ કરી શકાતી નથી અને સામાન્ય અધિનિયમ (આઈ. ડી. અધિનિયમ, વર્તમાન કિસ્સામાં) હેઠળ શબ્દની વ્યાખ્યાને લાગુ કરીને નક્કી કરી શકાતી નથી, તેથી જ્યારે (એ) "ઉદ્યોગ" શબ્દનો ઉપયોગ વિશેષ અધિનિયમ (પી. જી. અધિનિયમ) હેઠળ પણ કરવામાં આવતો નથી અને (બી) તેના બદલે વિશેષ અધિનિયમ (પી. જી. અધિનિયમ) હેઠળ "સ્થાપના" જેવા અલગ અને વિશેષ શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે; અને (સી) દરેક વસ્તુથી ઉપર વિશેષ અધિનિયમ હેઠળ એક

વિશેષ જોગવાઈ જોવા મળે છે જે ખાસ કરીને અને સ્પષ્ટ રીતે અધિનિયમ (એટલે કે ઉપક્રમ) ની લાગુ પડતીની ગણતરી કરે છે. જે કાયદાના કાર્યક્ષેત્રમાં આવરી લેવામાં આવશે). આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને પી. જી. અધિનિયમની બોર્ડ પર લાગુ થવાની ક્ષમતાની પી. જી. અધિનિયમ (અને આઈ. ડી. અધિનિયમ નહીં) હેઠળની જોગવાઈના પ્રકાશમાં તપાસ કરી શકાય છે અને તેની તપાસ થવી જોઈએ.

૧૭.૨ પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેયુટી એક્ટમાં "ઉદ્યોગ" શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો નથી. બીજી તરફ જે જોગવાઈ પી. જી. અધિનિયમની લાગુ પડવાની જોગવાઈ કરે છે તે પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૧ (૩) હેઠળ જોવા મળે છે. તેથી પી. જી. અધિનિયમની ઉપરોક્ત કલમ ૧ (૩) તરફ વળવું જરૂરી છે. પી. જી. અધિનિયમની ઉપરોક્ત કલમ ૧ (૩) આ રીતે વાંચે છે:

“વિભાગ ૧ (૩): તે લાગુ પડશે –

(ક) દરેક કારખાના, ખાણ, તેલક્ષેત્ર, વાવેતર, બંદર અને રેલવે કંપની;

(ખ) રાજ્યમાં જે દુકાનો અને સંસ્થાઓમાં દસ કે તેથી વધુ વ્યક્તિઓ કાર્યરત હોય અથવા કાર્યરત હોય તેવા સંબંધમાં હાલમાં અમલમાં હોય તેવા કોઈપણ કાયદાના અર્થમાં દરેક દુકાન અથવા સંસ્થા અગાઉના બાર મહિનાના કોઈપણ દિવસે;

(ગ) કેન્દ્ર સરકાર આ માટે જાહેરનામા દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરે તે પ્રમાણે અગાઉના બાર મહિનાના કોઈપણ દિવસે દસ કે તેથી વધુ કર્મચારીઓ કાર્યરત હોય અથવા કાર્યરત હોય તેવી અન્ય સંસ્થાઓ અથવા સંસ્થાઓનો વર્ગ. (ભાર મૂકવામાં આવે છે).

૧૭.૩ પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેચ્યુઇટી અધિનિયમ હેઠળની જોગવાઈ ન તો કાયદાની લાગુ પડવાને માત્ર "ઉદ્યોગ" સુધી મર્યાદિત કરે છે જે આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (જે) ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે અને ન તો તે એવી જોગવાઈ કરે છે કે પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેચ્યુઇટી અધિનિયમ કોઈપણ ઉપક્રમ અથવા સંસ્થાઓને લાગુ પડતો નથી જે તે આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (જે) ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવતું નથી.

૧૭.૪ પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેચ્યુઇટી એક્ટની કલમ ૧ (૩) હેઠળ વિધાનસભા દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી અભિવ્યક્તિ "દુકાન" અથવા "સ્થાપના" (અને "ઉદ્યોગ" નહીં) છે. કલમ ૧ (૩) (એ) અને ૧ (૩) (બી) હેઠળ આવતા ઉપક્રમો કે જે રાજ્યમાં અમલમાં રહેલા કોઈપણ કાયદાના અર્થમાં "દુકાન" અથવા "સ્થાપના" ને અને ૧૦ કે તેથી વધુ કર્મચારીઓને રોજગારી આપતી અન્ય "સંસ્થાઓ" કે જેને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સૂચિત કરી શકાય છે, તેમને ગ્રેચ્યુઇટીની ચુકવણી કાયદો લાગુ પડે છે.

૧૭.૫ જોકે તે સાચું છે કે અરજદારને ફેક્ટરી અને/અથવા ઓઈલફિલ્ડ અને/અથવા વાવેતર અને/અથવા રેલવે કંપની અથવા "દુકાન" ન કહી શકાય,

તે અવગણી શકાય નહીં કે ગ્રેચ્યુઇટી ચુકવણી અધિનિયમની કલમ ૧ (૩) "સ્થાપના" અને "દુકાન" શબ્દનો ઉપયોગ કરે છે.તેથી પ્રશ્ન એ છે કે શું બોર્ડને "સ્થાપના" નામ આપી શકાય અથવા નહીં?

૧૭.૬ "સ્થાપના" અને/અથવા "દુકાન" શબ્દોને પી. જી. અધિનિયમ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યા નથી. તેથી કલમ ૧ (૩) ની કલમ (બી) હેઠળની જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને જેમ કે "દુકાન અને સ્થાપનાના સંબંધમાં હાલમાં અમલમાં રહેલા કોઈપણ કાયદાના અર્થમાં સ્થાપના". બોમ્બે શોપ્સ એન્ડ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ એક્ટ હેઠળ "સ્થાપના" શબ્દની વ્યાખ્યા તરફ વળવું જરૂરી છે. બોમ્બે શોપ્સ એન્ડ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ એક્ટની કલમ ૨ (૮) "સ્થાપના" શબ્દને આ રીતે વ્યાખ્યાયિત કરે છે:

"સ્થાપના એટલે દુકાન, વ્યાપારી સંસ્થા, રહેણાંક હોટલ, રેસ્ટોરન્ટ, ભોજનાલય, થિયેટર અથવા જાહેર મનોરંજનનું અન્ય સ્થળ કે જેના પર આ કાયદો લાગુ થાય છે અને તેમાં એવી અન્ય સંસ્થાઓનો સમાવેશ થાય છે કે જેને [રાજ્ય] સરકાર, સત્તાવાર રાજપત્રમાં સૂચના દ્વારા, આ કાયદાના હેતુ માટે એક સંસ્થા તરીકે જાહેર કરી શકે છે.

૧૭.૭ અરજદાર બોર્ડને "દુકાન" અથવા "રહેણાંક હોટેલ" અથવા "રેસ્ટોરન્ટ" અથવા "ખાવાનું ઘર" અથવા "થિયેટર" અથવા "જાહેર મનોરંજન અથવા મનોરંજનનું અન્ય સ્થળ" ન કહી શકાય અથવા ન ગણી શકાય.

૧૭.૮ આ "વ્યાપારી સ્થાપના" શબ્દને પાછળ છોડી દે છે.આ શબ્દને દુકાનો અધિનિયમની કલમ ૨ (૪) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે.

ઉપરોક્ત કલમ ૨ (૪) આ રીતે વાંચે છે:

“૨(૪) “વાણિજ્યિક સંસ્થા એટલે એવી સંસ્થા કે જે કોઈપણ વ્યવસાય, વેપાર અથવા વ્યવસાય અથવા કોઈપણ વ્યવસાય, વેપાર અથવા વ્યવસાયના સંબંધમાં અથવા આનુષંગિક અથવા આનુષંગિક કોઈપણ કાર્ય કરે છે અને તેમાં સોસાયટી નોંધણી અધિનિયમ, ૧૮૬૦ હેઠળ નોંધાયેલી સોસાયટી અને ચેરિટેબલ અથવા અન્ય ટ્રસ્ટનો સમાવેશ થાય છે, પછી ભલે તે નોંધાયેલ હોય કે ન હોય, જે કોઈ વ્યવસાય, વેપાર અથવા વ્યવસાય અથવા તેના સંબંધમાં અથવા આનુષંગિક અથવા આનુષંગિક ઘર, થિયેટર અથવા જાહેર મનોરંજન અથવા મનોરંજનના અન્ય સ્થળ સાથે કામ કરે છે.”

૧૭.૯ આ વ્યાખ્યા વિશાળ કંપનવિસ્તાર અને અવકાશની છે.તે "સોસાયટીઝ રજિસ્ટ્રેશન એક્ટ હેઠળ નોંધાયેલી સોસાયટી" અને ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ્સને પણ તેના ભાગમાં લે છે, પછી ભલે તે નોંધાયેલ હોય કે ન હોય, જે લાભના હેતુથી કામ કરે છે કે નહીં.

૧૭.૧૦ અરજદાર નિર્વિવાદપણે સોસાયટી નોંધણી અધિનિયમ, ૧૯૬૦ તેમજ પબ્લિક ટ્રસ્ટ અધિનિયમ, ૧૯૫૦ હેઠળ સોસાયટી તેમજ ટ્રસ્ટ તરીકે નોંધાયેલો છે.વ્યાખ્યાના પ્રકાશમાં તે સામગ્રી નથી કે જે બોર્ડ કરે છે અથવા તે નફા માટે કામ કરતું નથી.તે સુસંગત વિચારણા નથી.

૧૭.૧૧ અરજદાર, નિર્વિવાદપણે, કાયદાની કલમ ૧ (૩) ની અંદર એક "સંસ્થા" છે. સત્તાવાળાઓ સમક્ષ પણ અરજદારનો કેસ ન હતો અને આ અદાલત સમક્ષ પણ એવો દાવો કરવામાં આવ્યો નથી કે અરજદાર દુકાન અધિનિયમ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત શબ્દના અર્થમાં 'સ્થાપના' નથી. અરજદાર દ્વારા જે દાવો કરવામાં આવ્યો છે તે એ છે કે તે આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (જે) હેઠળ શબ્દના અર્થમાં "ઉદ્યોગ" નથી. આ દલીલ નકારી કાઢવાને પાત્ર છે અને તે મુજબ નકારી કાઢવામાં આવે છે.

૧૭.૧૨ જ્યાં સુધી નોકરીદાતા ૧૦ કે તેથી વધુ વ્યક્તિઓને રોજગારી આપતી "સંસ્થા" શબ્દના દાયરામાં આવે ત્યાં સુધી પી. જી. કાયદો લાગુ થશે અને તે જરૂરી રહેશે નહીં કે નોકરીદાતા આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (જે) ના દાયરામાં આવે જે "ઉદ્યોગ" શબ્દના દાયરામાં આવે.

૧૭.૧૩ બોમ્બે શોપ્સ હેઠળ "સ્થાપના" શબ્દની વ્યાખ્યા અને સ્થાપના અધિનિયમ અને આઈ. ડી. અધિનિયમ હેઠળ "ઉદ્યોગ" શબ્દની વ્યાખ્યા

નોંધપાત્ર રીતે અલગ છે અને તેથી ઉપરોક્ત શરતોનો અવકાશ પણ અલગ છે.તમામ "સંસ્થાઓ" આઈ. ડી. અધિનિયમ હેઠળ "ઉદ્યોગ" શબ્દની વ્યાખ્યામાં ઉદ્યોગ ન હોઈ શકે પરંતુ તે "દુકાન" અને "સંસ્થાઓ" (જે પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૧ (૩) ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે) ને પી. જી. અધિનિયમની લાગુ પડતા બાકાત રાખશે નહીં, જ્યાં સુધી ઉપક્રમ "સ્થાપના" અને પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૧ (૩) ની મર્યાદામાં આવે અને રહે.

૧૭.૧૪ વાસ્તવમાં, આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (જે) હેઠળ બોર્ડ "ઉદ્યોગ" નથી તેવી દલીલ પણ ખોટી છે અને તે ટકાઉ નથી.

૧૭.૧૫ ગુજરાત શ્રમ કલ્યાણ બોર્ડ વિરુદ્ધ હિતેશભાઈ એમ. ભટ્ટ (ઉપરોક્ત)ના કિસ્સામાં આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો છે કે આ બોર્ડ ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમની કલમ ૨ (જે) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત "ઉદ્યોગ" શબ્દના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે. વર્તમાન અરજદારના વિદ્વાન વકીલ નિષ્ફળ ગયા ગુજરાત ગ્રામીણ શ્રમ કલ્યાણ બોર્ડ અને ગુજરાત શ્રમ કલ્યાણ બોર્ડ વચ્ચે કોઈ નોંધપાત્ર અથવા ભૌતિક તફાવત અને તફાવત સ્થાપિત કરો.તે કાર્યો અને પ્રવૃત્તિઓ અને/અથવા ઉદ્દેશ અને/અથવા ઉપરોક્ત બે બોર્ડની સ્થાપના વચ્ચે સામગ્રી અથવા નોંધપાત્ર તફાવત દર્શાવવામાં અને સ્થાપિત કરવામાં પણ નિષ્ફળ રહ્યા હતા.અરજદારના વિદ્વાન વકીલ પણ એવો દાવો કરવામાં નિષ્ફળ ગયા કે

ગુજરાત શ્રમ કલ્યાણ બોર્ડના કિસ્સામાં નિર્ણય ગુજરાત ગ્રામીણ શ્રમ કલ્યાણ બોર્ડને લાગુ પડશે નહીં.

૧૮. વધુમાં, અરજદાર ઉપરોક્ત કોઈ તફાવત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોવા છતાં, આ અદાલતે અરજદાર બોર્ડના ટ્રસ્ટ ડીડને બોલાવ્યો અને અરજદાર બોર્ડના ટ્રસ્ટ ડીડ/ઉદયેશ પાત્રાની નજીકથી તપાસ કરી.

૧૮.૧ ઉપરોક્ત "ઉદયેશ પાત્રા" ની તપાસ પર તે બહાર આવે છે કે બોર્ડ બેંગલોર પાણી પુરવઠા અને ગટર વ્યવસ્થા બોર્ડના કિસ્સામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમજાવવામાં આવેલી કસોટીમાં બંધબેસે છે અને જેથી અરજદાર બોર્ડ આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (જે) ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે જે "ઉદ્યોગ" શબ્દના દાયરામાં આવે છે એવું માનવા માટે કોઈ ખચકાટ ન હોવો જોઈએ.

૧૮.૨ આ સંદર્ભમાં એ નોંધવું સુસંગત છે કે બેંગલોર પાણી પુરવઠા અને ગટર વ્યવસ્થા બોર્ડ વિરુદ્ધ એ. રાજપ્પા (૧૯૭૮ ૨ એસસીસી ૨૧૨) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો અને અવલોકન કર્યું હતું કે સંસ્થામાં અથવા સંસ્થામાં અથવા એક ઉપક્રમમાં જ્યાં માલ અને/અથવા સેવાની વહેંચણી માટે અને માનવીય ઇચ્છાઓ અને ઇચ્છાઓ (આધ્યાત્મિક

અથવા ધાર્મિક નહીં) સંતોષવા માટે નિયોક્તા અને કર્મચારી/કામદાર વચ્ચેના સહકાર દ્વારા વ્યવસ્થિત પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરવામાં આવે છે અને હાથ ધરવામાં આવે છે અથવા હાથ ધરવામાં આવે છે, તે ઉદ્યોગ અથવા સંસ્થા અથવા સંસ્થામાં એક "ઉદ્યોગ" છે.

૧૮.૩ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નફાની ગેરહાજરી અથવા લાભદાયી ઉદ્દેશ પર ભાર મૂક્યો છે અને સમજાવ્યું છે કે નફાનો ઉદ્દેશ અપ્રસ્તુત છે અને માત્ર સાર્વભૌમ કાર્યો જ યોગ્ય છે મુક્તિ માટે પરંતુ કલ્યાણકારી પ્રવૃત્તિઓ અથવા આર્થિક સાહસો માટે નહીં, ભલે તે સરકાર અથવા વૈધાનિક સંસ્થાઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે અને સરકારી વિભાગો કે જે સાર્વભૌમ કાર્યો કરે છે, જો તે એકમો છે અથવા જેમાં કેટલાક એકમો છે જે ઉદ્યોગો છે અને તે વિભાગના અન્ય સાર્વભૌમ કાર્યોથી અલગ પડે છે, તો આવા ઉપક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓનો ભાગ આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (જે) ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવશે. ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં પેરા ૧૪૦ અને ૧૪૩માં અવલોકનનો નફાકારક સંદર્ભ મળી શકે છે:)

“૧૪૦. 'કલમ ૨ (જે) માં વ્યાખ્યાયિત અને બેનર્જ (એ. આઈ. આર. ૧૯૫૩ એસ. સી. ૫૮) માં સમજાવ્યા મુજબ 'ઉદ્યોગ' ની વ્યાપક આચાર છે.

(એ) જ્યાં (i) વ્યવસ્થિત પ્રવૃત્તિ, (ii) નોકરીદાતા અને કર્મચારી વચ્ચેના સહકાર દ્વારા આયોજિત (પ્રત્યક્ષ અને નોંધપાત્ર તત્વ કામચલાઉ છે) (iii) માનવીય ઈચ્છાઓ અને ઈચ્છાઓને સંતોષવા માટે ગણવામાં આવતી વસ્તુઓ અને સેવાઓના ઉત્પાદન અને/અથવા

વિતરણ માટે (આધ્યાત્મિક અથવા ધાર્મિક નહીં પરંતુ મોટા પાયે પ્રસાદ અથવા ખોરાક બનાવે છે તે દિવ્ય આનંદ માટે તૈયાર કરવામાં આવેલી ભૌતિક વસ્તુઓ અથવા સેવાઓનો સમાવેશ થાય છે), ત્યાં પ્રથમ દષ્ટિએ તે ઉદ્યોગમાં એક 'ઉદ્યોગ' છે.

(બી) નફાના હેતુ અથવા નફાકારક ઉદ્દેશની ગેરહાજરી અપ્રસ્તુત છે, પછી તે જાહેર, સંયુક્ત, ખાનગી અથવા અન્ય ક્ષેત્રમાં સાહસ હોય.

(સી) સાચું ધ્યાન કાર્યાત્મક છે અને નિર્ણાયક કસોટી એ રોજગારદાતા કર્મચારી સંબંધો પર વિશેષ ભાર મૂકતી પ્રવૃત્તિની પ્રકૃતિ છે.

(ડી) જો સંસ્થા વેપાર અથવા વ્યવસાય હોય તો તે ઉપક્રમને સક્રિય કરતી ફિલાન્થ્રોપીને કારણે એક થવાનું બંધ થતું નથી.”

“૧૪૩. પ્રબળ પ્રકૃતિ કસોટી:

(એ) જ્યાં પ્રવૃત્તિઓના સંકુલ, જેમાંથી કેટલીક મુક્તિ માટે લાયક છે, અન્ય નહીં, તેમાં કુલ ઉપક્રમના કર્મચારીઓનો સમાવેશ થાય છે, જેમાંથી કેટલાક દિલ્લી યુનિવર્સિટીના કેસમાં (એ. આઈ. આર. ૧૯૬૩ એસ. સી. ૧૮૭૩) 'કામદારો' નથી અથવા કેટલાક વિભાગો જો અલગ-અલગ હોય તો માલ અને સેવાઓનું ઉત્પાદન કરતા નથી, તેમ છતાં, નાગપુર કોર્પોરેશન (એ. આઈ. આર. ૧૯૬૦ એસ. સી. ૬૭૫) માં સમજાવ્યા મુજબ સેવાઓનું મુખ્ય સ્વરૂપ અને વિભાગોનું સંકલિત સ્વરૂપ સાચી કસોટી હશે. સમગ્ર ઉપક્રમ 'ઉદ્યોગ' હશે, જોકે જેઓ વ્યાખ્યા પ્રમાણે 'કામદારો' નથી તેમને આ દરજ્જાનો લાભ નહીં મળે.

(બી) અગાઉની કલમો હોવા છતાં, સાર્વભૌમ કાર્યો, સખત રીતે સમજી શકાય છે, (એકલા) મુક્તિ માટે લાયક છે, કલ્યાણકારી પ્રવૃત્તિઓ અથવા સરકાર અથવા વૈધાનિક સંસ્થાઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા આર્થિક સાહસો નહીં.

(સી) સાર્વભૌમ કાર્યો કરતા વિભાગોમાં પણ, જો એવા એકમો હોય કે જે ઉદ્યોગો હોય અને તેઓ નોંધપાત્ર રીતે અલગ કરી શકાય તેવા હોય, તો તેઓ કલમ ૨ (જે) ની અંદર આવે તેવું ગણી શકાય.

(ડી) બંધારણીય અને સક્ષમ રીતે ઘડવામાં આવેલી કાયદાકીય જોગવાઈઓ કાયદાની શ્રેણીઓના કાર્યક્ષેત્રમાંથી દૂર થઈ શકે છે જે અન્યથા તેમાં આવરી લેવામાં આવી શકે છે.”

૧૯ ઉપરોક્ત નિર્ણય પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે કલ્યાણકારી પ્રવૃત્તિઓ અથવા આર્થિક સાહસને પણ બાકાત રાખવામાં આવતી નથી અને નફાના હેતુની ગેરહાજરી અથવા હાજરી અપ્રસ્તુત છે, જ્યાં સુધી પ્રવૃત્તિઓ વ્યવસ્થિત રીતે હાથ ધરવામાં આવે છે અને ઉપરોક્ત અવલોકનના પ્રકાશમાં કર્મચારીઓના સહકારથી તે સ્પષ્ટ થાય છે કે બોર્ડ અને તેની પ્રવૃત્તિઓ આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (જે) ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે. જેમ બોર્ડ તેની પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવા અને હાથ ધરવા માટે ઘણી વ્યક્તિઓને (કર્મચારીઓ/કામદારો તરીકે) નિયુક્ત કરે છે અને તેમની સેવાની સહાય અને સહકારથી બોર્ડ તેની પ્રવૃત્તિઓ અને ઉદ્દેશો પૂર્ણ કરે છે.તેના "ઉદય પત્ર" અને નિયમો "નો નિયમ ૧૩ બોર્ડને આવી સત્તાનો ઉપયોગ કરીને વિવિધ શ્રેણીઓ/કેડરમાં વ્યક્તિઓની પસંદગી અને નિમણૂક માટે નિયમો ઘડવાની સત્તા આપે છે અને તેના નિયમો હેઠળ બોર્ડ આવા કેડર "કેન્દ્ર સંચાલક" , "જિલ્લા સંચાલક" વગેરેમાં વ્યક્તિઓની પસંદગી અને નિમણૂક કરે છે. પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૧ (૩) (બી) અને દુકાનો અધિનિયમની કલમ ૨ (૮) અને ૨ (જ) ના

સંયુક્ત વાંચન અને/અથવા આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (જે) અને બેંગલોર પાણી પુરવઠા અને ગટર વ્યવસ્થા બોર્ડના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમજાવવામાં આવેલા પરીક્ષણના પ્રકાશમાં, તે સ્પષ્ટ રીતે બહાર આવે છે કે અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો ટકી શકાતી નથી. અરજદાર બોર્ડ માટે પી. જી. અધિનિયમ લાગુ થવાથી કોઈ છટકી શકતું નથી અને તે ઉપરોક્ત અધિનિયમ અને તેનું પાલન કરવાની તેની જવાબદારીમાંથી બહાર નીકળી શકતું નથી. ઉક્ત અધિનિયમ હેઠળની જોગવાઈ.

૨૦. ઉપર સૂચવ્યા મુજબ, જો એવું ધારવામાં આવે કે બોર્ડ "ઉદ્યોગ" નથી, તો પણ "સ્થાપના" શબ્દની વ્યાખ્યાને ધ્યાનમાં રાખીને એવું માની શકાતું નથી કે અરજદાર અધિનિયમ હેઠળ વિચારેલા "સ્થાપના" શબ્દના અર્થમાં નહીં આવે અને પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેચ્યુઈટી અધિનિયમ અરજદારને લાગુ પડશે નહીં. પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેચ્યુઈટી એક્ટના હેતુ માટે, અરજદાર બોર્ડ એક "સંસ્થા" છે અને તે ઉપરોક્ત અભિવ્યક્તિની મર્યાદામાં આવે છે પરિણામે ઉપરોક્ત કાયદો લાગુ પડે છે. અદાલતના આ દ્રષ્ટિકોણને સુશ્રી જયાબેન સૂર્યકાંત મોદી વિરુદ્ધ કલ્યાણ કમિશનર અને અન્યો (ઉપરોક્ત) ના કેસના પ્રકાશમાં પણ મજબૂત બનાવવામાં આવ્યો છે, જેમાં આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે ગુજરાત શ્રમ કલ્યાણ બોર્ડ પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેચ્યુઈટી અધિનિયમ હેઠળ એક "સંસ્થા" છે.

૨૧. તેથી અરજદારની દલીલ સત્તાવાળાઓ ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ હેઠળની જોગવાઈઓની પ્રશંસા કરવામાં નિષ્ફળ ગયા અને/અથવા બોર્ડ એક "ઉદ્યોગ" નથી અને તેથી બોર્ડ સામે દાવો અરજી જાળવવા યોગ્ય નથી અને બોર્ડ ગ્રેચ્યુટી ચૂકવવા માટે જવાબદાર નથી તેવી રજૂઆતને ટકાવી શકાતી નથી.

૨૨. તેવી જ રીતે, અરજદારની દલીલ કે પ્રતિવાદીને માનધન ચૂકવવામાં આવ્યું હતું અને તેથી પ્રતિવાદીને ચૂકવવામાં આવેલી રકમને "વેતન" ન કહી શકાય અને પરિણામે બોર્ડ ગ્રેચ્યુટી ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે નહીં, તે પણ ટકાઉ નથી.

૨૨.૧ "વેતન" શબ્દની વ્યાખ્યા કલમ હેઠળ કરવામાં આવી છે. ૨(એસ). ઉપરોક્ત જોગવાઈ આ સ્થિતિને સમજાવે છે અને કોર્ટને ઉપરોક્ત દલીલને નકારી કાઢવા તરફ દોરી જાય છે.આ જોગવાઈ આ પ્રમાણે છે:

"વિભાગ ૨ (આર):"વેતન એટલે કર્મચારી દ્વારા ફરજ પર હોય ત્યારે અથવા રજા પર હોય ત્યારે તેની નોકરીની શરતો અને નિયમો અનુસાર મેળવેલ અને તેને રોકડમાં ચૂકવવાપાત્ર અથવા ચૂકવવાપાત્ર તમામ વેતન અને તેમાં મોંઘવારી ભથ્થાનો સમાવેશ થાય છે પરંતુ તેમાં કોઈ બોનસ, કમિશન, ઘરનું ભાડું ભથ્થું, ઓવરટાઈમ વેતન અને અન્ય કોઈપણ ભથ્થુંનો સમાવેશ થતો નથી."(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૨૨.૨ પી. જી. કાયદો "બધા વેતન" અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરે છે.આ શબ્દ ખૂબ જ વ્યાપક છે અને તેમાં તે ભથ્થાં સિવાય ફરજ પર હોય ત્યારે "કર્મચારી" ને કોઈપણ ચુકવણીનો સમાવેશ થાય છે જે સ્પષ્ટ રીતે આપવામાં આવે છે. બાકાત રાખવામાં આવ્યા છે.

૨૩. આ તબક્કે "વેતન" શબ્દના અર્થ અને અવકાશને ધ્યાનમાં લેવું અને સામાન્ય રીતે "માનધન" શબ્દની સાથે "મહેનતાણું" અને "પગાર" જેવા એકબીજાના બદલે વપરાતા શબ્દોના પ્રકાશમાં ઉક્ત શબ્દનો અભ્યાસ કરવો પણ યોગ્ય રહેશે.ઓક્સફર્ડ શબ્દકોશમાં આ શબ્દોની વ્યાખ્યા આ રીતે કરવામાં આવી છે:

““એમોલ્યુમેન્ટ” — રોજગાર અથવા પદ પરથી મળતો પગાર, ફી અથવા નફો (મિડલ ઇંગ્લિશમાંથી, જે ઓલ્ડ ફ્રેન્ચ ‘એમોલ્યુમેન્ટ’ અથવા લેટિન ‘એમોલ્યુમેન્ટમ’ પરથી આવેલ છે, જેનો મૂળ અર્થ સંભવિત રીતે ‘અનાજ પીસવા માટેની ચૂકવણી’ એવો હતો).

વેબ્સ્ટર અનુસાર આ શબ્દની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે છે:

“એમોલ્યુમેન્ટ્સ” — લાભ, નફો, પ્રગતિ; ‘એમોલિર’ પરથી ઉત્પન્ન, જેનો અર્થ પૂર્ણ કરવું, કાર્ય સિદ્ધ કરવું; ‘એ’ એટલે બહાર અને ‘મોલિર’ એટલે પ્રયત્ન કરવો.

“એમોલ્યુમેન્ટ” — પદ અથવા રોજગાર પરથી ઉત્પન્ન થતો નફો; સેવા બદલ મળતું વળતર; કામ માટે મળતી ચુકવણી; વેતન; પગાર; ફી.
(૨) સામાન્ય રીતે લાભ; નફો.

લેક્સિકોન અનુસાર આ શબ્દની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે છે:

“એમોલ્યુમેન્ટ્સ” — અર્થ થાય છે પગાર, રજા પગાર અથવા જીવનનિર્વાહ ભથ્થું (જો મંજૂર હોય) અને કોઈપણ એવું વેતન જે ડેપ્યુટેશન સંદર્ભે પગારના સ્વરૂપનું હોય.

પદ ધારણ કરવાના પરિણામે પ્રાપ્ત થતો કોઈપણ લાભ, નફો અથવા આવક.

જ્યારે “રેમ્યુનેશન” શબ્દની ઓક્સફોર્ડ શબ્દકોશમાં વ્યાખ્યા આ મુજબ છે:

“રેમ્યુનેટ” — સેવા બદલ પુરસ્કાર આપવો; ચૂકવણી કરવી.

(૨) શ્રમ વગેરે માટે વળતર આપવું અથવા (કોઈ વ્યક્તિને) વળતર પૂરો પાડવું.

વેબ્સ્ટર શબ્દકોશમાં આ શબ્દની વ્યાખ્યા આ મુજબ છે:

રેમ્યુનરેશન” — (૧) વળતર આપવાનો ક્રિયાપ્રયોગ; સેવાઓ, ગુકસાન અથવા ત્યાગ માટે સમકક્ષ ચૂકવણી કરવાનો કૃત્ય.

(૨) સેવાઓ, ગુકસાન અથવા પીડા બદલ આપવામાં આવતું સમકક્ષ; વળતર; ચૂકવણી; પરિશ્રમફળ; ભરપાઈ.

લૉ લેક્સિકોનમાં “રેમ્યુનરેશન” શબ્દની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે છે:

“રેમ્યુનરેશન” માત્ર ચૂકવણીનું ઔપચારિક સ્વરૂપ છે, બાલા સુબ્રહ્મણ્ય રાજારામ વર્સેસ બી.સી. પાટીલ, એ.આઈ.આર. ૧૯૫૮ એસ.સી. ૫૧૮ : (૧૯૫૮) એસ.સી.આર. ૧૫૦૪.

ચુકવણી; વળતર, બ્લેક્સ લૉ ડિક્શનરી, ૭મી આવૃત્તિ, પૃષ્ઠ ૧૨૯૮.

જ્યારે “સેલેરી” શબ્દની વ્યાખ્યા ઓક્સફર્ડ શબ્દકોશમાં આ રીતે કરવામાં આવી છે:

“સેલેરી” — નક્કી થયેલ નિયમિત ચુકવણી, સામાન્ય રીતે માસિક અથવા ત્રૈમાસિક, જે નોકરીદાતા દ્વારા કર્મચારીને કરવામાં આવે છે, ખાસ કરીને વ્યાવસાયિક અથવા શ્વેતપોશ કર્મચારીને; પગાર ચૂકવવો.

વેબ્સ્ટર મુજબ આ શબ્દની વ્યાખ્યા આ મુજબ છે:

“સેલેરી” — (મૂળ અર્થ ‘મીઠાના પૈસા’, રોમન સૈનિકોને મીઠું ખરીદવા માટે આપવામાં આવતી રકમ, તેથી ભથ્થું, પગાર) નિયમિત અંતરે આપવામાં આવતી નક્કી થયેલી ચુકવણી, સામાન્ય રીતે હસ્તકૌશલ્ય અથવા યાંત્રિક કાર્ય સિવાયની સેવાઓ માટે; વેતનથી અલગ.
પર્યાય: વળતર, ભરપાઈ, પગાર, રેમ્યુનરેશન, ભથ્થું.

લેક્સિકોનમાં “સેલેરી” શબ્દની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે છે:

“સેલેરી” — કોઈ વ્યક્તિને બીજા વ્યક્તિના વ્યવસાયમાં તેની સેવાઓ બદલ સામાન્ય રીતે આવર્તિત રીતે આપવામાં આવતું વળતર અથવા પ્રતિફળ; તેમજ વેતન, ભથ્થું અથવા વાર્ષિક ભથ્થું.

“સેલેરી” — સેવાઓ બદલ સંમતિથી નક્કી કરાયેલ વળતર, ખાસ કરીને વ્યાવસાયિક સેવાઓ માટે, સામાન્ય રીતે વાર્ષિક ધોરણે નિયમિત અંતરે ચૂકવવામાં આવે છે, કલાકના ધોરણે નહીં, બ્લેક્સ લૉ ડિક્શનરી, ૭મી આવૃત્તિ, પૃષ્ઠ ૧૩૩૭.

“સેલેરી” નો અર્થ થાય છે કે કોઈપણ વ્યક્તિને દર મહિને નિયમિત ધોરણે મળતી ચુકવણી. સેલેરીમાં બાકી પડતી રકમનો સમાવેશ થતો નથી.

૨૩.૧ એક તુલનાત્મક અભ્યાસ દર્શાવે છે કે સામાન્ય રીતે કહેવાતા શબ્દોનો ઉપયોગ એકબીજાના બદલે કરવામાં આવે છે અને કાર્ય/સેવા માટે પ્રસ્તુત કોઈપણ અને તમામ ચૂકવણીને ગણી લેવામાં આવે છે.

૨૩.૨ "વેતન" શબ્દ અને "પગાર" શબ્દ વચ્ચે થોડો અથવા અસંગત તફાવત છે, ખાસ કરીને અર્થને બદલે તેમના ઉપયોગમાં, જો કે વ્યવહારીક રીતે ઉપરોક્ત શબ્દોનો એકબીજાના બદલે ઉપયોગ થાય છે.વાસ્તવમાં "વેતન" શબ્દનો અવકાશ અને કાર્યક્ષેત્ર થોડો વ્યાપક છે અને તે "રોજગારમાંથી નફો" સહિત ચૂકવણીની વધુ રીતો અને પ્રકારો લે છે.ઉપરોક્ત શરતોની વ્યાખ્યા અને અર્થ એ દર્શાવે છે કે પ્રદાન કરવામાં આવેલી સેવા માટે નિયમિત અંતરાલે નિશ્ચિત ચૂકવણી "પગાર" અથવા "વેતન" અથવા "મહેનતાણું" અને "વેતન" ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે.તેથી, જ્યારે તે દર્શાવવામાં આવે અને સ્થાપિત કરવામાં આવે કે ચૂકવણીઓ નિશ્ચિત/સંમત દરે અને નિયમિત અંતરાલે કરવામાં આવી હતી/કરવામાં આવી હતી અને આવી ચૂકવણીઓ પ્રદાન કરવામાં આવેલી સેવા માટે કરવામાં આવી હતી/કરવામાં આવી હતી, ત્યારે આવી ચુકવણી "વેતન" શબ્દના કાર્યક્ષેત્રમાં આવશે.તેથી, આ તબક્કે, વિશેષતાઓને ધ્યાનમાં લેવી યોગ્ય રહેશે અને દાવેદારને ચૂકવણી અને તેના દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલી સેવાની લાક્ષણિકતાઓ.

૨૩.૩ જ્યાં સુધી દાવેદારની વાત છે, તેમણે બોર્ડને પ્રતિવાદી દ્વારા આપવામાં આવેલી સેવા માટે ચૂકવણી પ્રાપ્ત કરી હતી

(એ) નિયમિતપણે

(બી) બોર્ડના નિયમો, શરતો અને સૂચનાઓ અને નિર્દેશો અનુસાર.

(સી) બોર્ડ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા સમયપત્રક દરમિયાન.

(ડી) બોર્ડની દેખરેખ અને નિયંત્રણ હેઠળ.

(ઇ) તે બોર્ડ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા શિસ્તના નિયમોને આધીન હતી.

(એફ) તેણીએ પોતાની ઈચ્છા મુજબ અને પોતાની સુવિધા અનુસાર સેવા આપી ન હતી.

(જી) તેણીની સેવા માટે તેણીને સમયાંતરે અને નિયમિત અંતરાલ એટલે કે દર મહિને નિશ્ચિત/સંમત રકમ ચૂકવવામાં આવતી હતી (તેણી હકદાર હતી). દાવેદારને ચૂકવણી "વેતન" અથવા "પગાર" (અથવા "મહેનતાણું" અથવા "વેતન") ની લાક્ષણિકતાઓ અને માપદંડોને પૂર્ણ કરે છે.

૨૩.૪ હવે જ્યાં સુધી માનધનની વાત છે, ત્યાં સુધી આ અભિવ્યક્તિની વ્યાખ્યા ઓક્સફર્ડ શબ્દકોશમાં આ રીતે કરવામાં આવી છે:

“માનધન — ફી, ખાસ કરીને એવી સ્વૈચ્છિક ચૂકવણી, જે વ્યાવસાયિક સેવાઓ માટે સામાન્ય ફી લીધા વગર આપવામાં આવે છે.”

વેબસ્ટર્સ ડિક્શનરીમાં આ શબ્દ આ રીતે સમજાવવામાં આવ્યો છે:

“માનધન — વ્યાવસાયિક વ્યક્તિને એવી સેવાઓ બદલ કરવામાં આવતી ચુકવણી, જેના માટે કોઈ ફી નક્કી કરવામાં આવેલી નથી અથવા કાયદેસર રીતે પ્રાપ્ત કરી શકાય તેવી નથી.”

“માનધન — આપવામાં આવેલી સેવાઓ બદલ આપાતું વળતર; મુક્ત વ્યવસાય કરતા વ્યક્તિને આપવામાં આવતી સ્વૈચ્છિક ફી — ઉદાહરણ તરીકે વકીલની ફી.”

લેક્સિકોન આ શબ્દને આ રીતે સમજાવે છે:

“સેવાઓ બદલ આપવામાં આવતી નાણાકીય અથવા અન્ય મૂલ્યવાન વસ્તુની ચુકવણી, જેના માટે કાયદેસર રીતે ફી લેવામાં આવતી નથી અથવા પરંપરાગત રીતે લેવામાં આવતી નથી, બ્લેક્સ લૉ ડિક્શનરી, ૭મી આવૃત્તિ.”

૨૩.૫ પ્રતિવાદી દ્વારા આપવામાં આવતી સેવા ‘માનદ સેવા’ ન હતી અને ન કહી શકાય અને પ્રતિવાદીને આપવામાં આવતી ચુકવણીમાં ‘માનધન’ જેવી લાક્ષણિકતાઓ હોતી નથી.

૨૩.૬ ઉપરોક્ત વ્યાખ્યાઓ પરથી એવું બહાર આવે છે કે “માનધન” નું વિશિષ્ટ લક્ષણ અથવા વિશેષ લાક્ષણિકતા એ છે કે તે એવી સેવા માટે

ચૂકવવામાં આવે છે જે સામાન્ય રીતે સ્વેચ્છાએ આપવામાં આવે છે અને જેના માટે કોઈપણ ફી અથવા મહેનતાણું અથવા વિચારણા કાયદેસર અથવા પરંપરાગત રીતે ચૂકવવામાં આવતી નથી અથવા ચૂકવવાની જરૂર નથી.વર્તમાન કિસ્સામાં બંને લક્ષણો ગેરહાજર છે.તે પ્રતિવાદીનો દાવો નથી કે તેણે માનદ અને સ્વૈચ્છિક સેવા પ્રદાન કરી.તેણીની સેવાની ઉપરોક્ત લાક્ષણિકતાઓ સ્પષ્ટ કરે છે કે તેણી દ્વારા "નોકરી" કરવામાં આવી હતી અને તેણીએ એક કર્મચારી તરીકે બોર્ડમાં અરજદારને સેવા આપી હતી.

૨૩.૭ જ્યારે પ્રતિવાદીને ચૂકવવામાં આવેલ મહેનતાણું ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે અને ઉપર ઉલ્લેખિત લાક્ષણિકતાઓ અને દાવેદાર દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલી સેવા સાથે જોડાયેલી લાક્ષણિકતાઓ અને દાવેદારને કરવામાં આવેલી ચુકવણી સાથે જોડાયેલી લાક્ષણિકતાઓની તપાસ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે સ્પષ્ટ થાય છે કે દાવેદારને ચૂકવવામાં આવેલી રકમ, નિર્વિવાદપણે, અને ના સ્વરૂપમાં છે. તેમાં વેતન અથવા પગારની લાક્ષણિકતા છે જે "વેતન" છે અને તે તેના શુદ્ધ અને/અથવા કાનૂની સ્વરૂપ અને પ્રકૃતિમાં માનધન નથી.

૨૩.૮ એ નોંધવું જરૂરી છે કે જ્યારે અરજદાર મંડળ કેન્દ્ર સંચાલકો/જિલ્લા સંચાલકોની નિમણૂક કરે છે, ત્યારે તે એમ્પ્લોયમેન્ટ એક્સચેન્જમાંથી નામો

માંગે છે અને તે શૈક્ષણિક લાયકાતની ચકાસણી પણ કરે છે. ઉમેદવારોના અનુભવની ચકાસણી કરવામાં આવે છે અને બોર્ડના નિયમો અને વ્યવહાર મુજબ પસંદગી પ્રક્રિયાને અનુસરવામાં આવે છે. કેન્દ્ર સંચાલકો/જિલ્લા સંચાલકોને નિશ્ચિત દરે અને નિશ્ચિત સમયગાળા (દર મહિને) પર વેતન ચૂકવવામાં આવે છે. તેથી, તે અનુસરે છે કે કેન્દ્ર અને જિલ્લા સંચાલકો બોર્ડ દ્વારા કાર્યરત વ્યક્તિઓને ચૂકવવામાં આવેલી રકમ પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઓ) હેઠળ "વેતન" શબ્દના કાર્યક્ષેત્રમાં આવશે અને કેન્દ્ર સંચાલકો/જિલ્લા સંચાલકોને જે ચૂકવવામાં આવે છે તે સન્માન વેતન છે તે આધાર પર બોર્ડના દાવાને દૂર કરવામાં વાજબી નથી.

જ્યારે તમામ પરિબળો અને સંબંધિત લક્ષણો અને લાક્ષણિકતાઓને સંયુક્ત રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે ત્યારે તે સ્પષ્ટ થાય છે કે દાવેદાર કલમ ૨ (ઇ) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત શબ્દના અર્થમાં "કર્મચારી" છે અને બોર્ડ દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલી/દાવેદારને મળેલી રકમ પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઓ) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત "વેતન" શબ્દના કાર્યક્ષેત્રમાં આવશે.

૨૪. માત્ર એટલા માટે કે અરજદારને ચૂકવવામાં આવેલા વેતનને "માનધન" તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યું હતું, તે દાવેદારને કરવામાં આવેલી ચૂકવણીની મૂળભૂત, વારસાગત અને કુદરતી અને વાસ્તવિક લાક્ષણિકતા અને પ્રકૃતિ અને સ્વરૂપને દૂર કરતું નથી. તે "વેતન" અથવા "પગાર" નું પુનરાવર્તન

કરે છે.તેથી એવું માનવું શક્ય નથી કે પ્રતિવાદીઓને માસિક ચૂકવણી "વેતન" અથવા "પગાર" અથવા "વેતન" નથી.તેથી ઉપરોક્ત દલીલ પણ નિષ્ફળ થવી જોઈએ.

૨૫. ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં એવું બહાર આવ્યું છે કે નિયંત્રક વિરુદ્ધ અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો અને વાંધાઓ સત્તામંડળનો આદેશ (અપીલ સત્તામંડળના આદેશની વિરુદ્ધ પણ) ટકાઉ નથી અને તેને સ્વીકારી શકાતો નથી.તેઓ નકારી કાઢવાને લાયક છે અને તે મુજબ નકારી કાઢવામાં આવે છે.

૨૬. જ્યાં સુધી એલ. પી. એ. નંબર ૧૨૬૨/૧૭ અને એલ. પી. એ. નંબર ૧૨૫૩/૧૭ માં નોંધાયેલા સામાન્ય સીએવી ચુકાદા અને અન્ય સંબંધિત અપીલોનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી એ નોંધવું સુસંગત છે કે ઉપરોક્ત અપીલ એસસીએ નંબર ૬૫૬૮/૨૦૦૬ માં સામાન્ય ચુકાદા અને ગુજરાત ગ્રામીણ કલ્યાણ બોર્ડ (વર્તમાન અરજદાર બોર્ડ) માં સેવા આપતા કેન્દ્ર સંચાલકો અને જિલ્લા સંચાલકો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અન્ય સંબંધિત અરજીઓમાંથી ઉદ્ભવી હતી, જેમાં ઉપરોક્ત કેન્દ્ર સંચાલકો અને જિલ્લા સંચાલકોએ અન્ય બાબતોની સાથે સાથે, પ્રતિવાદીઓને તેમના કબજા હેઠળના હોદ્દાઓ પર નિયમિત અને કાયમી કર્મચારી તરીકે સેવામાં સામેલ કરવા અને મંજૂરી આપવા

માટે નિર્દેશ આપવા વિનંતી કરી હતી. પગાર, વેતનવૃદ્ધિ, મોંઘવારી ભથ્થું અને સરકારી કર્મચારીઓની સમકક્ષ અન્ય લાભો પ્રવેશની તારીખથી લાગુ થશે.કોર્ટે ગુજરાત રાજ્ય અને બોર્ડને નિર્દેશ સાથે આ અરજીઓનો નિકાલ કર્યો હતો

રૂ.૬૦૦૦/- અને રૂ.૭૦૦૦/- ના દરે વેતન ચૂકવવું અને દૈનિક ભથ્થું ચૂકવવાનું ચાલુ રાખવું.ટાંકવામાં આવેલા કેસ અને અંતિમ નિર્ણયની વિષયવસ્તુના પ્રકાશમાં ઉપરોક્ત ચુકાદો અરજદાર બોર્ડને વધુ મદદ કરશે નહીં અને નહીં કરે, ખાસ કરીને કારણ કે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં કોર્ટે આ મુદ્દાને સંબોધ્યો નથી કે શું બોર્ડ પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઈ) ના કાર્યક્ષેત્રમાં "સંસ્થા" છે કે નહીં.કોર્ટે આ મુદ્દાને પણ સંબોધ્યો ન હતો કે શું બોર્ડ આઈ. ડી. અધિનિયમની કલમ ૨ (જે) હેઠળ "ઉદ્યોગ" શબ્દના કાર્યક્ષેત્રમાં આવશે કે નહીં.ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં કોર્ટે આ મુદ્દાને પણ સંબોધ્યો ન હતો કે શું પી. જી. કાયદો અરજદાર બોર્ડને લાગુ પડશે કે નહીં અને/અથવા દાવેદારોને ચૂકવણી "વેતન" અથવા "પગાર" અને "વેતન" છે કે નહીં.આમ, પી. જી. કાયદો અરજદાર બોર્ડને લાગુ પડે છે કે નહીં અને દાવેદાર ગ્રેયુટી માટે હકદાર છે કે નહીં તે મુદ્દો નક્કી કરવા માટે, ઉપરોક્ત નિર્ણય અરજદારને કોઈ મદદ કરતું નથી.

અરજદાર અને પ્રતિવાદીઓના હક અને ગ્રેયુટી માટેની પાત્રતા નક્કી કરવા માટે દાવેદારની સ્થિતિ એટલે કે દાવેદાર કાયમી કર્મચારી હોય કે દૈનિક વેતન અથવા કામચલાઉ કર્મચારી, તે સુસંગત નથી.

૨૭. પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઇ) હેઠળ "કર્મચારી" શબ્દની વ્યાખ્યા આવા તફાવતને ધ્યાનમાં લેતી નથી અને તેને માન્યતા પણ આપતી નથી.

૨૮. સંસ્થાઓમાં કાર્યરત કોઈપણ વ્યક્તિ, જે પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઇ) હેઠળ નિર્ધારિત માપદંડોને પૂર્ણ કરે છે અને તેને પૂર્ણ કરે છે, તે કામચલાઉ કર્મચારી અથવા દૈનિક વેતન તરીકેની ક્ષમતામાં "કર્મચારી" હશે અને તે ગ્રેયુટી માટે પાત્ર હશે, જો કે પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) હેઠળ નિર્ધારિત શરતો પૂર્ણ કરવામાં આવે.

૨૯. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, એલ. પી. એ. નંબર ૧૨૬૨/૧૭ અને એલ. પી. એ. નંબર ૧૨૫૩/૧૭ માં ઉપરોક્ત સામાન્ય સી. એ. વી. ચુકાદો અને અન્ય સંબંધિત અપીલ જેમાં ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત મુદ્દાઓ ઊભા થયા નથી અને તેનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો નથી, તે અરજદારને કોઈ મદદ કરતું નથી.

૨૯.૧ એ નોંધવું જરૂરી છે કે ગ્રેયુટીની ચુકવણી ("કર્મચારી" ને અધિનિયમ હેઠળની જોગવાઈ અનુસાર) એક વૈધાનિક જવાબદારી છે અને તેથી સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે એ. આઈ. આર. ૨૦૦૩ એસ. સી. ૨૮૭૦ અને/અથવા (૨૦૧૫) ૨ એસ. સી. સી. ૫૩૫

પગાર સુધારણા માટેના દાવાથી ઉદ્ભવતા અને તેનાથી સંબંધિત મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં લીધા છે, તે અરજદારને ગ્રેયુઇટી ચૂકવવાની તેની જવાબદારી અંગે વિવાદ કરવામાં મદદ કરી શકશે નહીં.તેવી જ રીતે વર્તમાન કેસના તથ્યોના પ્રકાશમાં, જે નિર્ણયમાં સામેલ તથ્યોથી ભૌતિક રીતે અલગ છે, જેમાં કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે ઉચ્ચ અદાલતમાં અરજીની પેન્ડન્સી દરમિયાન ગૌણ અદાલત સમક્ષની કાર્યવાહી અન્ય સત્તાધિકારીઓને મોકૂફ રાખવામાં આવશે, નિર્ણયો [(૨૦૧૨) ૮ એસસીસી ૫૭૫] અને [(૨૦૧૫) ૨ એસ. સી. સી. ૫૩૫] અરજદારને મદદરૂપ નથી.જેમ કે વર્તમાન કેસમાં અગાઉ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે અરજદારે કંટ્રોલિંગ ઓથોરિટી સમક્ષ આવી રજૂઆતને માફ કરી/ક્યારેય ન કરી.

૩૦. આ તબક્કે એ નોંધવું જરૂરી છે કે અરજદારે પ્રતિવાદીના છેલ્લે મેળવેલા વેતન અને/અથવા નિમણૂકની તારીખ અને/અથવા અરજદાર જ્યારે સેવામાંથી નિવૃત્ત થયો અને/અથવા પ્રતિવાદી દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલી સેવાની કુલ લંબાઈ અંગે ક્યારેય વિવાદ કર્યો નથી.તેથી, તે અનુસરે છે કે જ્યાં સુધી ગ્રેયુઇટી માટે ચૂકવવાપાત્ર રકમની ગણતરીની વાત છે, ત્યાં કોઈ વિવાદ નથી.અરજદારના વિદ્વાન વકીલે પણ વિવાદ કર્યો નથી/દાવો કર્યો નથી કે ગ્રેયુઇટી માટે ચૂકવવાપાત્ર રકમની ગણતરીમાં ભૂલ છે.

૩૧. ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં, તે ઉભરી આવ્યું છે અને તેથી તે માનવામાં આવે છે અને જાહેર કરવામાં આવે છે કે:

(એ) અરજદાર બોર્ડ બોમ્બે શોપ્સ એન્ડ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ એક્ટની કલમ ૨ (૮) અને કલમ ૨ (૪) સાથે વાંચેલા પીજી એક્ટની કલમ ૧ (૩) હેઠળ વિચાર્યા મુજબ ઉપરોક્ત શબ્દના અર્થમાં "સ્થાપના" છે;

(બી) તેથી પી. જી. કાયદો અરજદાર બોર્ડને લાગુ પડે છે;

(સી) અને પ્રતિવાદીને માસિક ચૂકવણી "વેતન" અને "વેતન" અથવા "પગાર" છે.

(ડી) દાવેદાર (વર્તમાન પ્રતિવાદી) પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૨ (ઇ) ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે અને તેથી તેને પી. જી. અધિનિયમના હેતુ માટે કર્મચારી ગણવા જોઈએ;

(ઇ) પરિણામે દાવેદાર પી. જી. અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ નિર્ધારિત ફોર્મ્યુલા અનુસાર ગ્રેયુટી માટે હકદાર છે;

(એફ) એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે અરજદાર બોર્ડ અનુસાર પણ સેવામાં જોડાવાની તારીખ, નિવૃત્તિની તારીખ, છેલ્લો પગાર, પ્રતિવાદી દાવેદારને જે દિવસે વેતન/પગાર ચૂકવવામાં આવ્યો હતો તેના સંદર્ભમાં કોઈ વિવાદ નથી, ગ્રેયુટી માટે ચૂકવવાપાત્ર રકમ જે નિયંત્રક અધિકારી દ્વારા માપવામાં આવે છે તે પણ સાચી, ન્યાયી અને યોગ્ય છે. નિયંત્રક સત્તામંડળે ઉપરોક્ત નિર્ણય

હકીકતો અને ગણતરી માટે કાયદા હેઠળ સૂચવવામાં આવેલી ફોર્મ્યુલાને ધ્યાનમાં લીધી છે ગ્રેયુઇટી માટે દાવેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમ અને તે મુજબ દાવેદારને ચૂકવવાપાત્ર રકમનું પ્રમાણ નક્કી કર્યું છે.

ઉપરોક્ત તથ્યો અને ચર્ચાના પ્રકાશમાં એ પણ બહાર આવ્યું છે કે નિયંત્રક સત્તામંડળ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો આદેશ ન્યાયી, સાચો, કાયદેસર અને યોગ્ય છે અને ઉપરોક્ત આદેશમાં કોઈ નબળાઈ નથી. અપીલીય સત્તામંડળે અપીલને નકારી કાઢવામાં અને નિયંત્રક સત્તામંડળના આદેશની પુષ્ટિ કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી.

ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં અને ઉપર ઉલ્લેખિત કારણોસર આ અરજી સ્વીકારી શકાતી નથી અને મંજૂર કરી શકાતી નથી. અરજી નિષ્ફળ જાય છે. તેથી અરજી નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. એમ. ઠાકર

વિષય: પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેયુઇટી અધિનિયમ, ૧૯૭૨ હેઠળ કર્મચારીની પાત્રતા, ‘માનધન’ અને ‘વેતન’નો ભેદ તથા સ્વાયત્ત સંસ્થાની જવાબદારી અંગે અરજી બાબત

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.